అలాకాకుండా వుంటే ఎంత బాగుండేది!

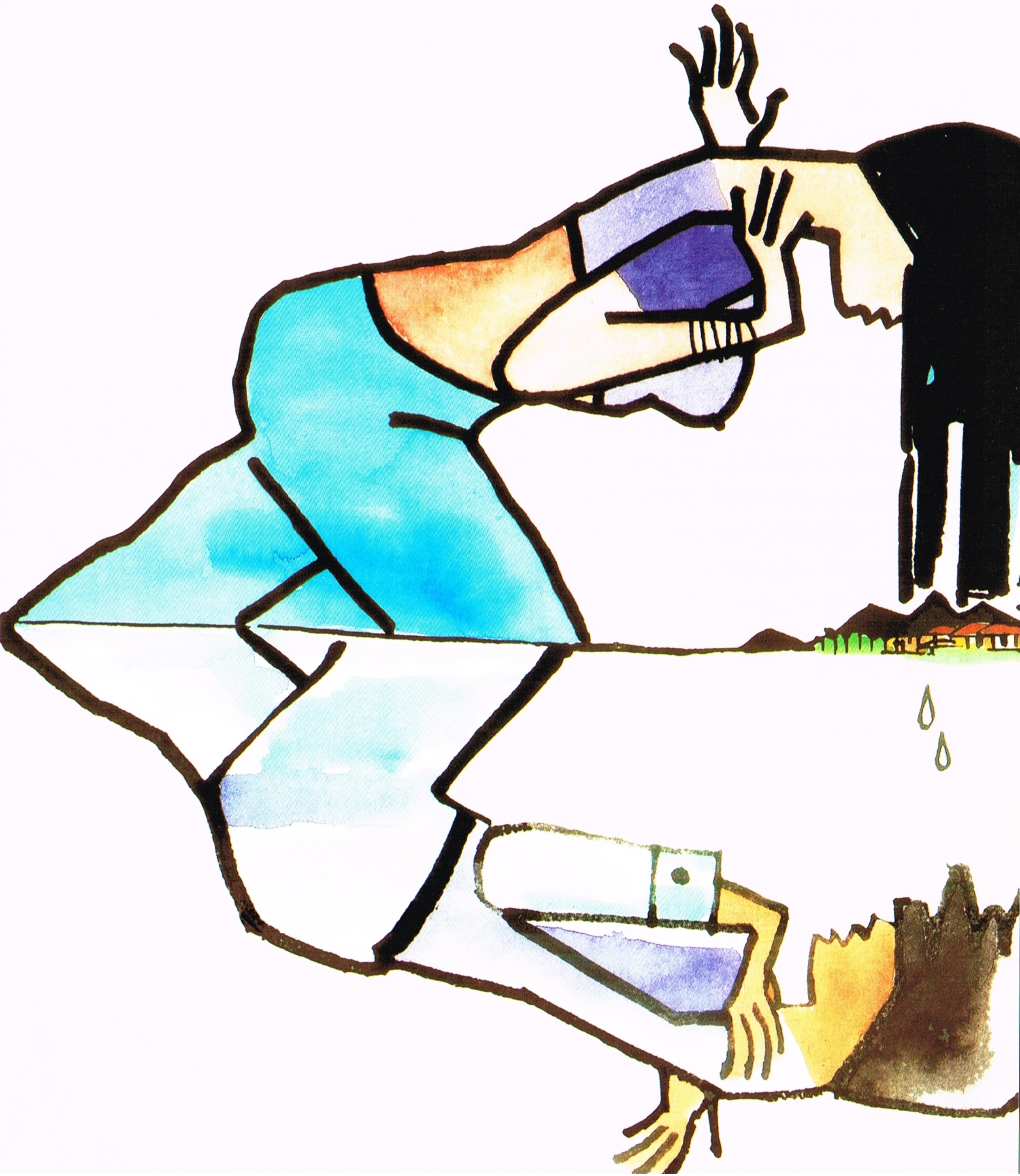

రెండు వందల ఏళ్ళ క్రితం చిట్టూరి జగపతిరామయ్య అనే ఆయన ఒక చిట్టడవి మధ్యలో ఇల్లు కట్టుకుని దానికి దగ్గర్లో ఉన్న తన పోరంబోకు భూమిని సాగుచేసి బంగారం పండించటం మొదలెట్టాడట. అది తెలిసి ఆయన బంధువులంతా ఒక్కొక్కరుగా అక్కడికి చేరి ఇళ్ళు కట్టుకోవడం మొదలెట్టారట. కొన్నాళ్ళకి అదొక గ్రామం అయ్యిందట. ఇంకొన్నాళ్ళకి గ్రామంలో వాళ్ళంతా జేరి దానికి చిట్టూరి జగపతిరామయ్యగారి గ్రామం అని పేరు పెట్టారంట. ఇంతకీ ఆ జగపతిరామయ్యగారెవరో తెలుసా? మీ ముత్తాతగారి తాతగారు.

నా పెళ్ళి ఆ ఊళ్ళోనే అయ్యిందిరా అబ్బిగా! అదయ్యిన కొన్ని రోజులకే మనుగడుపు కొచ్చిన మీ నాన్నకీ, మీ పెదమావయ్యకీ పెద్ద తగాదా రావడంతో జన్మలో ఇక నేనుగానీ, మీ చెల్లెలుగానీ ఈ వూరు రాము అని శపథం చేసి ఈ మద్రాసు తీసుకొచ్చేశారు నన్ను. ఇది జరిగి ముప్పై ఏళ్ళయినా ఇప్పటికీ ఆ గ్రామం మీదా, మీ పుట్టింటి మీదా కోపం పోలేదు మీ నాన్నగారికి. అయిదేళ్ళ క్రితం అనుకుంటాను 'ఒకసారి వెళ్ళొస్తానండీ' అన్నాను. 'వెళ్ళు గానీ మళ్ళీ ఇక్కడకు రావల్సిన పని లే'దన్నారు. ఆ కోపిష్ఠి మనిషి ఇక మారడు అని నిర్ణయించుకున్న నేను అడగాలనే కోరిక వున్నా ఆయన్ని అడగలేకా, మింగలేకా ఛస్తున్నాను.

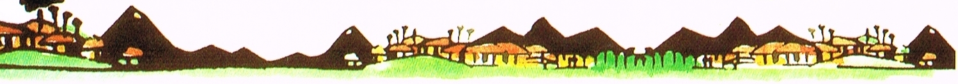

నేను పుట్టిన ఊరని గొప్పలకు కాదుగానీ, నిజంగా మా వూరెంత అందంగా వుంటుందిరా? నువ్వుగానీ చూస్తే ఈ ఉజ్జోగం వద్దూ సజ్జోగం వద్దని అక్కడే స్థిరపడిపోతావ్. ఇల్లులా ఉందదురా అది. ఒక ఫిర్కాని ఏలే రాజుగారి చిన్న కోటలా వుంటుంది. ముఖ ద్వారం ముందున్న సింహం బొమ్మ లిప్పుడున్నాయో, పడిపోయాయో! నాకు ముగ్గురు అన్నయ్యలూ, ముగ్గురు చెల్లెళ్ళు- అంటే మీ మావయ్యలూ, పిన్నులూ అన్నమాట. ఉమ్మడి కుటుంబం మాది. ఒకటే కుండ. కోటలాంటి యింట్లో అంతా తలో మూలా కల తిరుగు తుంటే ఎంత సందడిగా ఉంటుందో! ఏడాది పాటూ పెళ్ళి సందడే! ఊహించుకుంటేనే వాళ్ళలో కలిసిపోయినట్టు అనిపిస్తుంటుంది. నేను పోయేలోగా ఒక్కసారన్నా వెళ్ళి రావాలిరా మా వూరు.

తల్లి సరస్వతి చెప్పే వాళ్ళ ఊరి కథ ఇప్పటికి కొన్ని వందలసార్లు విని ఉంటాడు గోపాలక్రిష్ణ. మద్రాసులోనే పుట్టి పెద్దవాడయిన గోపాలక్రిష్ణ తండ్రి పనిచేస్తున్న రామన్ అండ్ కంపెనీ అనే చార్టెడ్ ఎక్కౌంటెంట్ సంస్థలోనే ఉద్యోగానికి చేరాడు.

వైజాగ్‌లో ఉన్న ఒక సిమెంట్ ఫ్యాక్టరీకి రెండు మూడు రోజుల్లో తమ సంస్థ తరపున ఆడిటింగ్‌కి బయల్దేరాల్సొచ్చింది. ఆ విషయం తల్లికి చెపితే చాలా ఉత్సాహపడి పోతూ దగ్గరకొచ్చి, "ఎలాగూ ఆ వైజాగు దాకా వెళ్తున్నావు గాబట్టి రాజమండ్రిలో దిగిపోయి మీ తాతగారి ఊరు వెళ్ళిరా. నా బదులు నువ్వన్నా చూసిరారా అబ్బీ!" అంది సరస్వతి.

"అనుకున్న టైముకి వైజాగ్ వెళ్ళకపోతే ఉద్యోగం పోతుంది. నాన్నకి తెలిస్తే మన ప్రాణాలే పోతాయేమోనే."

"ఒకరోజు ముందే శలవుపెట్టి బయల్దేరరా! తెల్లవారుఝామున రాజమండ్రిలో బస్సెక్కితే రాత్రికి తిరిగి వెనక్కొచ్చేయ్యొచ్చు" అంటూ రాజమండ్రి నించి చిట్టూరి జగపతిరామయ్యగారి గ్రామం ఎలా వెళ్ళాలో వివరంగా చెప్పింది సరస్వతి.

2

గోపాలక్రిష్ణ ఎక్కిన ట్రైను రాజమండ్రి స్టేషన్లో ఆగేసరికి తెల్లవారుఝామున నాలుగు గంటలింకా కాలేదు.

సూట్‌కేసూ, బేగ్‌తో ఫ్లాట్‌ఫారం మీదికి దిగి బయటికొచ్చి రిక్షా ఎక్కి కోటిపల్లి బస్టాండ్ కొచ్చి ఇక బయల్దేరడానికి సిద్దంగా ఉన్న 'రాజమండ్రి టు కోటిపల్లి' బస్సెక్కి పసలపూడికి టిక్కెట్టు తీసుకుని సీట్లో కూర్చున్న కాస్సేపటికి బయల్దేరింది బస్సు.

ద్వారపూడి రాగానే కుడిపక్కకు తిరిగి ఇప్పనపాడు, తాపేశ్వరం ఊళ్ళలోంచి మండపేట వంతెనెక్కి దిగి, రకరకాల గ్రామాలు దాటుకుంటూ పసలపూడి కాలువగట్టు దగ్గర తనని దింపి ముందుకెళ్ళిపోయింది.

ఇంకా తెల్లవారలేదు.

చల్లగా వీస్తుంది గాలి.

కాలువ గట్టు పక్కనే ఉన్న ఆంజనేయస్వామి గుళ్ళోంచి అర్చకుడి మంత్రాలు మంద్రంగా విని పిస్తున్నాయి. అక్కడ్నించి పామర్రు వేపు వెళ్ళే బస్సెక్కి కురకాళ్ళపల్లి మర్రిచెట్టు దగ్గర దిగి ఒక మైలు దూరం నడిస్తే వాళ్ళ గ్రామం వస్తుందని చెప్పిన సరస్వతి మాటలు ఇంకోసారి గుర్తు చేసుకుంటూ ఆ బస్సు కోసం ఎదురుచూస్తున్న గోపాలక్రిష్ణ ఆ ప్రాంతమంతా పరిశీలిస్తూ చూశాడు.

నల్లటి తారురోడ్డు పక్కనే ప్రవహిస్తున్న గోదావరి కాలువలోంచి ముగ్గు పడవ ఒకటి వెళ్తోందా చీకట్లో, పడవ గూటికి కట్టిన హరికేన్‌లాంతరు పడవ ఊపుకి కదుల్తోంది నెమ్మదిగా. అది చూసిన అతనికి పద్మరాజుగారి 'పడవ ప్రయాణం', మొక్కపాటివారి 'మా బామ్మర్ది పెళ్ళి' కథలు గుర్తొచ్చాయి. నెమ్మదిగా పామంచాల దగ్గరకొచ్చి ముఖం కడుక్కుని ఆంజనేయస్వామి గుళ్ళోకెళ్ళి 'రాత్రికి నన్ను రాజమండ్రీ చేర్చు స్వామీ' అని దణ్ణం పెట్టుకుని రోడ్డుకి అటుపక్క నుండే గోపాలరావుగారి కాఫీ హొటల్లో టీ తాగుతుండగా వచ్చేసింది కాకినాడ నుంచి పామర్రు

వెళ్ళే ఫస్టు బస్సు. తాగుతున్న గ్లాసు ఆ హొటేలు బల్లమీద పెట్టేసి చేతిలోనూ, భుజానా ఉన్న లగేజితో దాదాపు పరుగెడ్తున్నట్టు నడిచెళ్ళి ఆ బస్సులోకి దూరిన అతను కురకాళ్ళపల్లికి టిక్కెట్టు తీసుకొని చతికిలపడ్డాడు సీట్లో.

చెల్లూరు వంతెన దిగి వెంటూరు దాటి కురకాళ్ళపల్లి మర్రిచెట్టు దగ్గర ఆగిన ఆ పామర్రు బస్సులోంచి దిగేసరికి తెలతెలవారుతోంది. తల్లి చెప్పినట్టే బస్సు వెళ్ళిన రోడ్డుకి కుడిపక్కగా ఉందో సన్నటి ఎర్ర కంకరబాట. భుజం మీంచి జారిపోతున్న బేగ్ బెల్టుని సరిగ్గా సర్దుకుని ఎడంచేతిలో వున్న సూట్‌కేసుని కుడిచేతిలోకి మార్చుకుని గుంటలు పడి ఉన్న ఆ కంకరబాట మీద నడుస్తున్న గోపాలక్రిష్ణ ఒక వంద గజాలు ముందుకి నడిచాడో లేదో కనిపించిందా అందమైన గ్రామం.

సుదూరంగా ఉన్న కొండల వెనక నుంచి అప్పుడే అవుతోంది సూర్యోదయం. పొడుగాటి తాడిచెట్ల మధ్య ఉన్న ఆ గ్రామం మధ్యలో ఎత్తుగా వెలుగుతూ ఉంది రాములవారి గుడి గోపురం. ధ్వజస్తంభం మీది చిరుగంటలు గాలికి ఊగుతూ అస్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. కథల్లో తప్ప కళ్ళతో ఎప్పుడూ పల్లెటూరుని చూసి ఎరగని అతన్లో రాత్రంతా నిద్రలేని నీరసం మొత్తం పోయి కొండంత హుషారొచ్చేసింది. నడకలో వేగం పెంచాడు. విజిలేసుకుంటూ ఉత్సాహంగా నడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోతున్నాడు ఊరి వేపు. నడుస్తున్న కంకరబాటకి రెండు పక్కలా ఉన్న పచ్చని పంట పొలాల్లోంచి చల్లగా వీస్తున్నాయి గాలులు. పొలాల్లోకి అప్పుడే దిగిన కూలిజనం జనపధం మీంచి నడుస్తూ జానపదం పాడుతూ తియ్యడం మొదలుపెట్టారు కలుపు మొక్కలు. బాటకి కుడిపక్కనే ఉన్న తాడి చెట్టెక్కి కల్లు తీస్తున్న కుర్రాడు 'కాస్త గట్టిగా పాడండెహె' అనరుస్తూ ఊరి వేపెళ్తున్న తనకేసి పరికించి చూస్తున్నాడు. ఊళ్ళోకి వెళ్ళడానికి ముందే రెండు చెరువులు కనిపించాయి. ఎడం పక్కనున్న చెరువులో గేదెల్నీ, ఆవుల్నీ కడుగుతున్నారు పాలేళ్ళు. మాసిన బట్టల మూటల్తో దాని గట్టు మీదికి జేరిన చాకలివాళ్ళు పొయ్యిలు వెలిగించి చాకలి చౌడూ, నీళ్ళూ పోసి నానబెట్టిన బట్టల్ని ఆ పొయ్యిమీదున్న పెద్ద బానలో వేస్తున్నారు. కుడిపక్క నుంది మంచినీళ్ళ చెరువు. దాని మధ్యలో పూసి ఉన్న ఎర్రటి తామరపూల చుట్టూ రెక్కలాడిస్తూ కల తిరుగుతోంది తెల్లటి బాతుల గుంపు. నీళ్ళ బిందెలు చంకన వేసుకుని కబుర్లు చెప్పుకుంటూ ఆ చెరువు వేపొస్తున్న ఆడపిల్లలు ఎదురొస్తున్న గోపాలక్రిష్ణని చూడగానే ఆడుతున్న కబుర్లు ఆపేసి కంగారుపడ్తూ పామంచాల్లో కెళ్ళిపోయారు. వాళ్ల వెనకాలే బట్టలమూటతో వస్తున్న చాకలోడ్ని ఆపి "ఈ వూళ్ళో చిట్టూరి జగపతిరావయ్యగారి ఇల్లెక్కడా?" అన్నాడు.

ప్రశ్న అర్థంకాని ఆ చాకలోడు అయోమయంలో పడిపోయి అదోలా చూస్తున్నాడు. అడిగిందే మళ్ళా అడుగుతున్నాడు గోపాలక్రిష్ణ. అర్థంగాని వాడు అదోలా చూస్తూ నిలబడి నువ్వడిగేదేంటో అర్థం గావట్లేదని సైగలు చేస్తుండగా, "నేను చూపిస్తాను రండి" అన్న మాటలు వినిపించడంతో వెనక్కి తిరిగి చూశాడు.

నీళ్ళు నిండిన కూజా బిందెని నడుంకి ఆన్చి పట్టుకుని ఉందామె. ఇరవై ఏళ్ళకి లోపే ఉంటుంది వయసు. నల్లటి శరీరం. అమావాస్య చీకటంత నల్లగా ఉంది జుట్టు. నవ్వకపోయినా నవ్వుతున్నట్టున్నాయి పెదాలు. వెడల్పాటి కళ్ళు. సూదిగా ముక్కు.

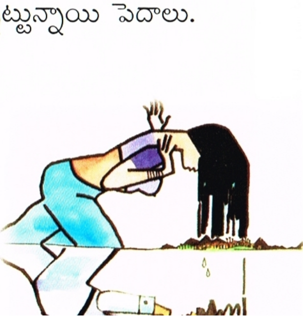

నా వెనక రమ్మని ముందుకు అడుగులు వేస్తున్న ఆమె కాళ్ళ వెండి మువ్వల శబ్దం వింత లయగా వినిపిస్తోంది.

పది అడుగులేశాక ఆ చాకలాడు అలా ప్రవర్తించాడేంటి అని వేసిన ప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పింది. మూగవాడట వాడు. ఆమె తన గురించి అడిగింది. క్లుప్తంగా చెప్పాడు. ముందుకెళ్తున్న వాళ్ళిద్దర్నీ చిత్రంగా చూస్తున్నారు ఇళ్ళలోంచి బయటికొచ్చిన జనం. 'ఆ అబ్బాయెవరు నాగమణీ' అని అడుగుతుంటే 'రాజమ్మ గారి మనవడు' అని చెప్తూనే గబగబా ముందుకు వేస్తోంది అడుగులు.

తల్లి చెప్పినట్టే ఒక చిన్న రాజుగారి కోటలా పడిపోవడానికి సిద్దంగా ఉన్న ఒక పెద్ద ఇంట్లోకి అతన్ని తీసుకెళ్ళిన నాగమణి కూజా బిందెని గచ్చు మీద పెట్టి లోపలికి పరుగెట్టి క్షణాల కాలంలో వెంటబెట్టుకొచ్చింది రాజమ్మగార్ని. చాలా వరకూ ఊడిపోయి, పండిపోయి ఉన్న జుట్టుని చిన్న ముడిగా వేసుకుని ఉన్న ఆ ముసలావిడ శరీరం ముడుచుకుపోయి ఉంది. ఎనభై నాలుగేళ్ళామెకి. చూపు సన్నగిల్లిపోయింది.

గోపాలక్రిష్ణ దగ్గరకొచ్చిన ఆమె అతని శరీరాన్ని ఆప్యాయంగా తడుముతూ తన కుటుంబం క్షేమ సమాచారాల్ని మొత్తం అడుగుతూ లోపలికి తీసుకెళ్తుంటే కింద పెట్టిన కూజా బిందెని ఎత్తుకుని వెళ్ళిపోయింది నాగమణి.

లోపలికొచ్చిన గోపాలక్రిష్ణ ముసలి అమ్మమ్మ తప్ప ఇంట్లో ఇంకెవ్వరి మాటలూ వినిపించకపోయేసరికి, "ఇంట్లో వాళ్ళింకా నిద్ర లేవలేదా అమ్మమ్మా?'' అనడిగేడు.

అతని ప్రశ్నకి గొల్లుమని ఏడ్వడం మొదలెట్టింది రాజమ్మ.

క్షణం కంగారుపడ్డ అతను ఒడలిపోయి, ఒంగిపోయిన ఆమె భుజాలు పట్టుకుని "ఏడవకు" అంటూ ఓదార్చే ప్రయత్నం చేశాడు.

ఎన్నో తరాల్నుంచి ఉమ్మడిగా బతుకుతూ వస్తున్న ఆ కుటుంబం ఈ తరంలో విడిపోయిందట. కోటంత కొంపని పడగొట్టేసి విడిగా ఇళ్ళు కట్టుకుంటామని కొడుకులు గొడవ పెడితే ఒప్పుకోలేదట రాజమ్మ. కోపమొచ్చిన ఆ కన్నబిడ్డలు ఈ ముసలావిడ్ని ఒంటరిగా వదిలేసి ఊళ్ళో తలో మూలా తలో ఇల్లూ కట్టుకున్నారట. మాకూ వాటాలొస్తాయి అంటూ అల్లుళ్ళు చెప్పి పంపగా వచ్చిన కూతుళ్ళు కూడా రాజమ్మతో గొడవలు పడి దూర మయ్యారట.

"శుభమా అని మనవడొస్తే ఆ శోకాణాలేంటి మామ్మా?''

తలెత్తి చూశాడు.

నీళ్ళ బిందె వాళ్ళ ఇంట్లో పెట్టేసి వచ్చిన నాగమణి గుమ్మం దగ్గర నిలబడి ఉంది.

"బాధలన్నీ వీడికి చెప్పుకుంటుంటే వీళ్ళమ్మతో చెప్పుకుంటున్నట్టుందే మణీ!''

"నాలుగు రోజులుంటారుగా, దిగిన వెంటనే మొదలెట్టాలా మామ్మా?''

ఆమె మాటకి కంగారు పడ్తూ వాచీ చూసుకున్న అతను, "నాలుగురోజులు కాదు. రాత్రికే రాజమండ్రి వెళ్ళి అక్కడ్నించి వైజాగు బండెక్కాలి'' అన్నాడు.

అలా కాకుండా వుంటే ఎంత బావుండేది?

"ఒక్క రాత్రన్నా ఉండకండా ఒచ్చిన రోజే వెళ్ళిపోతావా మనవడా?" అంటూ మళ్ళీ ఏడవడం మొదలెట్టిన రాజమ్మకి దగ్గరగా వచ్చి రేపు ఉదయానికి తను విశాఖపట్నంలో ఉండకపోతే తన ఉద్యోగానికి ఎంత ప్రమాదమో, తనీ ఊరు వచ్చినట్టు వాళ్ళ నాన్నకి తెలిస్తే ఇంకెంత ప్రమాదమో వివరంగా చెప్పి నొప్పి తగిలిన ఆమె మనసుని మృదువుగా ఒప్పించాడు.

"సర్లేరా దీపాలవేళకి బయల్దేరుదువుగాన్లే" అని మనవడి స్నానానికి వేడినీళ్ళు పెట్టబోయి కుండ బద్దలు కొట్టిన రాజమ్మగార్ని పక్కకు తప్పుకోమని పొయ్యి వెలిగించి రాగి బిందెడు నీళ్ళు కాచి దొడ్లో ఉన్న గోలెంలో పోసి అతన్ని స్నానానికి పంపించి వాళ్ల ఇంటికి పరుగెట్టింది నాగమణి.

స్నానం చేసి వచ్చి ఇస్త్రీ బట్టలు వేసుకుని టైము చూసుకుంటూ వచ్చిన గోపాలక్రిష్ణకి వేడి ఇడ్డెన్ల కంచం, పచ్చడిగిన్నె పట్టుకొచ్చి అతని ముందు పెట్టిందా అమ్మాయి.

ఇబ్బందిగా ఆమె కేసి చూస్తూ రాజమ్మకేసి తిరిగి, "పాపం ఈమెని ఇబ్బంది పెడ్తున్నాం అమ్మమ్మా" అన్నాడు.

"ఏం పర్లేదులేరా, మన బంధువుల పిల్లే ఈ మణి. ఒంటరిగా పడున్న నా దగ్గరకి రోజూ వచ్చి పనులన్నీ చేసి పెట్టిగానీ కదలదీ పిల్ల" అంది రాజమ్మ.

"సుబ్రంగానే వండింది మా అమ్మ... తినండి" అంది నాగమణి.

తినడం మొదలెట్టిన అతన్ని జేర్చి కూర్చుంటూ, "ఒరే బాబూ... ఈ అమ్మమ్మని చూసి ఇక్కడ్నించి వెళ్ళిపోతే మీ మావయ్యలూ, పిన్నులూ నొచ్చుకుంటార్రా... అందరి ఇళ్ళకీ వెళ్ళి పలకరించి వస్తే మర్యాదగా ఉంటుందేమోరా" అంది రాజమ్మ.

టైము చూసుకుంటూ తినడం పూర్తిచేసిన గోపాలక్రిష్ణ "అలాగే అమ్మమ్మా! ఈ వూళ్లో ఎవరిల్లు ఎక్కడుందో ఎవరు చూపిస్తారు నాకు?" అన్నాడు.

"మన మణి ఉంది గదా! దీనికూడా వెళ్ళు."

కాస్త ఇబ్బందిగా ఆమె కేసి చూసి కదలబోతుండగా రెక్క పట్టుకుని ఆపి "ఊర్నిండా మన బంధువులే. ఎవరు పిలిస్తే వాళ్ళింటి దగ్గరాగిపోయేవు. ఒసే మణీ, పిల్లలందరి ఇళ్ళకీ తీసుకెళ్ళే పూచీ నీది" అని పంపించింది రాజమ్మగారు.

నీళ్ళ బిందెల కావళ్ళని మోసుకొస్తున్న జనం, సైకిలు వెనక కేరియర్‌కి చిన్న చెక్కపెట్టి కట్టుకుని 'రొట్టీ బిస్కెట్' అని అరచే, పొరుగూర్నుంచొచ్చే ముసలి రాములూ, ఎరువులు చల్లడానికి స్ప్రే మిషన్ని అపోలో యాత్రికుళ్ళా భుజానికి కట్టుకున్న పాలేళ్ళు వాళ్ళకి ఎదురయి గోపాలక్రిష్ణ గురించే అడుగుతున్నారు.

తాపీగా వాళ్ళకి సమాధానాలు చెప్తుంటే టైము చూపించి కదలమన్నట్టు సైగచేశాడు గోపాలక్రిష్ణ.

ఆకెళ్ళవారి వీధి అవతలున్న గోపాలస్వామి గుడి దాటబోతుంటే, ఆ గుడి ఆవరణలో ఉన్న పారిజాత వృక్షం మించి ముందుకు నడవడానికి వీల్లేనంత దట్టంగా నేలమీదికి రాలిపడి ఉన్నాయి పుష్పాలు. రాత్రి కురిసిన మంచు తాలూకు బిందువులు ఆ పూలమీద పడి ఉదయం పూస్తున్న లేత ఎండకి స్వామి ముత్యాల్లా

మెరుస్తున్నాయి. గబగబా గుట్ట మధ్యకి చేరి గుప్పెడుపూలు ఏరుకున్న నాగమణి, "మీ రెండో మావయ్యగారింటి కెళ్ళాక సూదీ దారం అడిగి దండలాగ గుచ్చుతాను'' అంది.

"గుచ్చాక ఏం చేస్తావ్?''

"జడపాయలో తురుముకుంటాను.''

"నేను తురమనా నీ జడలో?''

మంద్రస్థాయిలో, మధుర స్వరంతో అతనలా అడుగుతుంటే తపోల్లాసిని రాగం వింటున్నట్టనిపించిం దామెకి. వర్షం వచ్చినప్పుడు దీపం చుట్టూ ముసిరే ఉసుళ్ళలాగ రకరకాల ఆలోచనలు గజిబిజిగా ముసురు కోవడం మొదలెట్టాయి ఆమె మనసులో.

పాత సర్పంచి రామదాసుగారి వీధిలో నడుస్తుండగా బుడ్డ కోసిన ఆంబోతొకటి లగెత్తుకుంటూ వచ్చే స్తోంది వాళ్ళ వైపు. దాన్ని చూసి కెవ్వుమని అరుస్తూ వెనక్కి పడ్డ అతని తల వెనకభాగం వెనకే నడుస్తున్న ఆమె కుచద్వయాన్ని బలంగా తాకింది.

వరద గోదావరి పోసమ్మ గండి దగ్గర సుళ్ళు తిరిగి ప్రవహించినట్టు ప్రయాణించడం మొదలెట్టింది ఆమె లేత నరాల్లో వేడి రక్తం. లేతగా ఉండే ఆమె చేతివేళ్ళు క్లిష్టమైన కానడ రాగ గమకాన్ని వీణ మెట్ల మీద కదిలిస్తున్నట్టు వణికాయి. సుగంధ సింధూరమైన ఆమె పెదవులు ఆహ్లాదంతో పురివిప్పాయి. ఆమనిలో యామిని లాంటి ఆమె నయనాలు అందంగా విరబూశాయి.

గోపాలక్రిష్ణ పెద్ద పిన్ని శకుంతల ఇంటికెళ్ళగానే అక్క సరస్వతి పోలికలున్న అతన్ని అవ్యాజ ప్రేమతో అక్కున జేర్చుకుని "కనీసం నిన్నయినా చూడగలిగాన్రా. మా అక్కని ఇక ఈ జన్మలో చూడగలుగుతానో లేదో'' అని కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంది.

సూదీ, దారపు కండే తీసుకుని మాల కడ్తూ ఒక మూల కూర్చుంది నాగమణి. శకుంతల భర్త, గోపాలక్రిష్ణ చిన్నాన్న అయిన సాంబమూర్తి స్నానాల దడి దగ్గర పక్కన పడేసి ఉన్న పచ్చి తాటాకుల మీద కల తిరుగుతున్న కోడిపెట్టని పట్టుకుని పాలేరుతో కోయించాడు. కోడిమాంసం కూర, నేతిగారెలూ, అప్పుడే తెచ్చిన చెరువు చేపలతో చింతకాయల పులుసూ వండి, కడుపు నిండా తిన్నాకా గానీ అక్కడ్నించి కదలడం కుదర్లేదు.

మేదరోళ్ళగుట్ట దాటి వస్తుండగా చేతిలో ఉన్న పారిజాతాల మాలని వాసన చూసుకుంటూ నడుస్తున్న నాగమణిని చూసి "ఈ దండ దేవుడికేస్తావా?'' అన్నాడు.

"వాడిన పూలు దేవుడి కేస్తారేంటి ఎక్కడన్నా?'' అందామె.

"మరేం చేస్తావ్?''.

"ఇంటికెళ్ళాక జడలో తురమమనీ అడుగుతాను మా అమ్మని. అప్పటిదాకా వాడిపోకుండా ఉంటాయా ఈ పూలు?''.

"నేను తురమనా?''

అలా కాకుండా వుంటే ఎంత బావుండేది?

"ఏమిటి?"

"వాడిపోతాయి అంటున్నావ్ కదా! నీ జడలో నే తురమనా అని అడుగుతున్నాను."

"అలాగే."

నాగమణి చేతిలో పారిజాత పుష్పమాలను అందుకున్న గోపాలక్రిష్ణ ఆమె జడపాయ తీసి తురుముతుంటే కళ్ళు మూసుకున్న ఆమెకి ఏవో సుందర స్వప్నలోకాల్లో స్వైరవిహారం చేస్తున్నట్టు, దట్టంగా మంచు కురిసిన అరకులోయలో అందంగా విహారాలు చేస్తున్నట్టు ఉంది.

ఏ స్పందనకీ గురికాని అతను మాత్రం ఇంకోసారి వాచీ చూసుకుని, "టైమవుతోంది ఇంకా చాలా చోట్ల కెళ్లాలి" అని గొణగడంతో నడిచింది ముందుకి. వెనకే నడుస్తున్నాడతను.

చింతలతోపులో గూటిబిళ్ళ ఆడుతున్నారు పిల్లలు. దూసుకుంటూ వాళ్ళలోకి జారిపోయిన నాగమణి, "రండి ఆడదాం" అంది. వాళ్ళ మధ్యకి చేరి రాని ఆటని కాస్సేపు ఆడి దూసుకొచ్చిన బిళ్ళ మోచేతికి తగలడంతో, "పద మరి" అన్నాడు.

రెండో మావయ్య చంద్రావు, మూడో మావయ్య సూర్రావు, రెండో పిన్ని సావిత్రి కుటుంబాల్ని పరామర్శించి అపూర్వమైన వాళ్ళ ఆతిధ్యాన్ని స్వీకరించి బయటికొచ్చిన గోపాలక్రిష్ణ "ఆఖరి పిన్ని విమలగారి ఇంటికెళ్ళొచ్చేస్తే ఇక అందర్ని కల్సినట్టే" అన్నాడు.

"వాళ్లు ఊరికి ఉత్తరం వేపు తోటలో మేడ కట్టుకుని ఉంటున్నారు" అంది మణి.

మరోసారి టైము చూసుకున్న అతను "బాగా దూరమా?" అన్నాడు.

"పెద్ద దూరం కాదు. చెట్టిబల్జీల పేట అవతలున్న పిల్లకాలవ దాటితే వచ్చేస్తుంది."

"నాకు టైమవుతుంది పద మరి."

గోపాలక్రిష్ణ తొందర చెయ్యడంతో గబగబా అడుగులెయ్యడం మొదలెట్టింది నాగమణి.

పెద్దిరాజుగారి వీధి అవతలున్న పెద్ద జమ్మిచెట్టు దాటి పొలాలవేపు నడుస్తుంటే పాడుబడ్డ ఒక గుడి కనిపించింది. అది పోలేరమ్మ గుడి.

3

అనుకున్నట్టే అయ్యింది. రథం వీధీ, సంతపేటా దాటి కచేరి సావిడి దాటుతుండగా మూగిపోయారు అక్కడ కూర్చున్న ఊరి జనం. గోపాలక్రిష్ణ తల్లిదండ్రుల క్షేమసమాచారాలు కనుక్కున్నాకా నువ్వు నాకు మేనల్లుడి వరుసవుతావని ఒకడూ, చిన్న తమ్ముడి వరుసవుతావని ఇంకొకళ్ళూ- ఇలా రకరకాల జనం, రకరకాల వరుసలు కలిపి ఆతిధ్యం ఇవ్వడానికి వాళ్ళ ఇంటికి లాక్కుపోతుంటే వాళ్ళ బారి నుంచి అతన్ని తప్పించేసరికి చచ్చిన చావయ్యింది నాగమణికి.

పోతురాజు కిళ్ళీకొట్టులో గోలీసోడా తాగించాక మండ సావిత్రిగారి మేడ దాటి బంగారుతల్లిగారి పాత ఇంటి మలుపు తిరిగి పడాల రామన్నగారి సందు దాటుతున్నారు. చాలా ఇరుకు సందు అది. వర్షం కురిస్తే గుంటల్లో ఉండే నీళ్ళు ఓ పట్టాన ఇంకవు. ఎరుకలి వాళ్ళ పందులు ఆ గుంటల్లోనే పొర్లుతూ వుంటాయి. నడుస్తున్న గోపాలక్రిష్ణ ఓ గుంటలో అడుగెయ్యబోయి కంగారుగా వెనక్కి జంప్ చేసి ఆమె మీద పడ్డంతో

అతని కుడి భుజం ఆమె ఎడమ చెంపకి మెత్తగా తగిలేసరికి ఒక రకమైన వింత విద్యుత్తు ఆమెలో ఆవహించి అంతరాంతరాల్లో అందంగా వికసించింది. శరీరంలో ప్రధాన నరాలన్నింటికీ ప్రమాదమైన జ్వరమొచ్చినట్టు స్పందించడం మొదలెట్టాయి. అప్పుడే పూసిన ఆకు సంపెంగల పరిమళం మంద్రంగా మనసుని తాకినట్టయింది.

అతన్లో మాత్రం ఏ చలనం లేదు. ఎడం చేతికున్న వాచీ చూసుకుని, అందరిళ్లకీ త్వరగా వెళ్ళాలి అని మాత్రం అనుకుని "మా బంధువుల ఇళ్ళకి త్వరగా తీసుకెళ్ళు మణీ" అన్నాడు.

అతని ఏకవచన సంబోధన శబ్దస్ఫోరకంగా ఉందామెకి. వణుకుతున్న పాదాల్తో నెమ్మదిగా అడుగులేస్తూ నడక సాగించింది.

గోపాలక్రిష్ణకి పెద్ద మావయ్య అయిన ఆంజనేయులు ఇంటి దగ్గర కొచ్చారిద్దరూ. జీవితంలో మొట్ట మొదటిసారిగా తన మేనల్లుడ్ని చూసిన ఆనందంతో ఉప్పొంగిపోయింది అతని మనసు. మిద్దెమీదున్న బానలో మొన్న పండక్కి చేసిన నువ్వుపప్పు అరిసెల్నీ, పాకుండల్నీ ఇత్తడి కంచంలోకి తీసిన పెదమావయ్య భార్య ఆదిలక్ష్మి తినమని ఒకటే గొడవ చేసింది. మధ్యాన్న భోజనం చేసిగాని కదలడానికి లేదన్నాడు పెద్ద మావయ్య.

వాళ్ళ హడావుడంతా చూసి అదిరిపడ్డ గోపాలక్రిష్ణ నాగమణి కేసి చూస్తూ రక్షించమన్నట్టు మూగ సైగలు చేశాడు. దాంతో దీపావళినాడు నేలబారుగా వదిలిన తారాజువ్వలా దూసుకుంటూ వాళ్ళ మధ్యకి దూరిపోయిన మణిప్పుడు మధురంగా, అతిలౌక్యంగా వాళ్ళతో మాట్లాడి గోపాలక్రిష్ణని బయటికి తీసుకొచ్చింది.

సంవత్సరాని కొక్కసారి జాతర్లు జరిగేటప్పుడు తప్ప మామూలు రోజుల్లో ఎలాంటి అర్చనలు జరగవు అమ్మవారికి. కనీసం గణాచారి కూడా అటువేపు రాడు. ఊళ్ళో ధర్మన్న అనే అతన్ని ఆ అమ్మవారి గుళ్ళోనే చంపేశారట. పట్నం నించి వచ్చిన పోలీసులు ఎంత కూపీలాగినా ఆ హత్య వివరాలు తెలీలేదట. అప్పట్నుంచి పొద్దోతే ఆ గుడి పరిసరాల్లోనూ, దగ్గర్లో ఉన్న జమ్మిచెట్టు మీదా ధర్మన్న దయ్యమై తిరుగుతున్నాడని నమ్మకం జనానికి. అందుకే చీకటిపడ్తే ఊరి జనం ఎవరూ రారు ఇటు. గుడిపక్క జమ్మిచెట్టు దాటాకా నల్లూరోరి మామిడితోట కనపడ్డంతో ఠక్కున ఆగిపోయి మొగాళ్ళా ఓ చెట్టెక్కేసి కొబ్బరి మామిడికాయల జతని తెంపుకొచ్చిన నాగమణి "వీటి రుచి చూస్తే సంవత్సరాని కోసారి వీటిని తినడానికన్నా మావూరు వచ్చి తీరతారు మీరు" అంది.

"సంతోషం! మరి నడుద్దామా ముందుకి."

"పదండి."

వరి చేల గట్లూ, బోదెలూ దాటుకుంటూ ఒక పిల్లకాలవ ఒడ్డు కొచ్చారు. ఆ కాలవ అవతలి ఒడ్డుకు చేరాలంటే వంతెన లేదు. ఆ చివరా ఈ మొదలు నరికిన ఒక పొడుగాటి తాడిచెట్టు వంతెనలా వేసి ఉంది. లెదర్‌సోల్ ఉన్న షూ వేసుకుని ఉన్న గోపాలక్రిష్ణ ఆ తాటిని చూసి, "అమ్మో! మా లాస్ట్ పిన్నిని కలవడం మాట దేవుడెరుగు, ఈ తాటి దుంగ దాటడం మాత్రం నా వల్లగాదు" అనేశాడు.

లేత మామిడి చిగుర్ని అప్పుడే ఆరగించిన కోకిలల గుంపు ఒకేసారి నవ్వినట్టు నవ్విన నాగమణి, "పెళ్ళిలో ఏడు అడుగులు నడుస్తారు గదా! సంస్కృతంలో ఏవంటారు దాన్ని?" అనడిగింది.

"సప్తపది."

"అలాగ నడవండి. ఆ తాటిదుంగ ఎక్కి నేను నడుస్తుంటాను మీరు నా చెయ్యి పట్టుకుని నెమ్మదిగా ఏడు అడుగులు నడిస్తే ఆ అవతలి గట్టుకు చేరిపోతాం" అంది.

"అలాగా. కానీ నాకు భయంగా ఉంది. ముందు దాహం వేస్తుం"దన్నాడు. దగ్గర్లో ఒక పంపు షెడ్డు దగ్గరకి తీసుకెళ్ళింది. దడదడా నీళ్ళు పారుతున్న మూడంగుళాల వెడల్పున్న నీటి గొట్టపు అంచున మూతి పెట్టించి నీళ్ళు తాగించి, 'మరి పదం'డంది.

ఆ పిల్ల కాలవ దగ్గరకి చేరాక పట్టెమీద కాలు వెయ్యబోతూ వెనక్కి తగ్గి, "నువ్వన్నదే కరక్టు. ముందు నువ్వు నడిస్తే నీ చెయ్యి పట్టుకు నడుస్తాను. అది సుళువులాగుంది" అన్నాడు.

నవ్వేసిన నాగమణి "సప్తపది అన్నమాట" అంటూ చెయ్యి అందించింది.

వణుకుతూ ఆమె చెయ్యి పట్టుకు నడుస్తూ ఎక్కడ జారి నీళ్లలో పడతామో అని భయపడిపోతున్న అతని ముఖమంతా ముచ్చెమటలు పట్టేస్తున్నాయి.

"నా...గ..మణీ!"

"ఏమిటండీ?"

"నా కాలు ఈ పట్టె మీంచి జారితే ఏమవుతుంది?"

"కాలవ నీళ్ళలో పడతాం"

"పడితే ఏమవుతాం?"

"నీళ్ళలో మునుగుతాం"

"ఎక్కడ తేలతాం?"

"కోటిపల్లి రేవులో"

"అంత దూరం ఈదడానికి నాకు ఈతరాదే?"

"ప్రాణాలు పోయాక ఈత ఎందుకూ?"

"అమ్మో!" అని భయంగా అరిచేసరికి గోపాలక్రిష్ణ బూటు కాలు జారింది. క్రింద ప్రవహిస్తున్న కాలవ నీళ్ళలో జారిపోయిన అతన్తో పాటు అతని చెయ్యి పట్టుకున్న నాగమణి కూడా పడిపోయింది.

ప్రవహిస్తున్న ఆ కాలువ నీళ్ళలో మునిగిపోతున్నారిద్దరూ.

భయపడిపోయిన అతను అమాంతంగా పట్టుకున్నాడామె నడుము.

ఆ చల్లని నీళ్ళలో సైతం నిప్పుల సెగలా తగిలింది అతని చెయ్యి. తనకి తెలీకుండానే ఆవహించిన తమకంతో అమాంతంగా పట్టేసుకుందతన్ని.

ఏడు అడుగుల అనుభవం లాగుంది. ఏడు జన్మల సంబంధం లాగుంది. తమకంతో అతన్ని చుట్టుకున్న కాంక్ష దహనం అయితే రగిలి పిగిలి మనసు నిశిగా మారిన అనుభూతి.

తడి బట్టల్తోనే అవతలి ఒడ్డుకి చేరుకున్నాక మళ్లీ టైము చూసుకున్న గోపాలక్రిష్ణ లబోదిబోమన్నాడు.

"టైము మూడు దాటేస్తోంది. బస్సు చూస్తే ఆరింటికి. ఎప్పుడు ఈ బట్టలు ఆరేదీ? ఎప్పుడు మా విమల పిన్ని ఇంటికెళ్ళి బస్టాండుకు చేరుకునేది?"

"మీరు అనుకున్న టైముకి బస్సెక్కించే పూచీ నాది గానీ అనవసరంగా బెంబేలు పడక పదండి" అని భరోసా యిచ్చిన నాగమణి లాలిస్తూ పాలించే దేవతలా సేదదీరుస్తూ అతన్ని లేవదీసి పక్కనే ఉన్న చెరుకు తోటలోకి అతన్ని పంపించి, అతను విప్పిన పేంటూ షర్టూ పిండి ఇచ్చి ఆఖరి పిన్ని విమలగారి ఇంటికి తీసు కెళ్లింది.

ఒక పక్క నించి కురకాళ్లపల్లి మర్రిచెట్టు దగ్గరకి లాస్ట్‌బస్ వచ్చే వేళయిందేమో అని టైము చూసు కుంటూనే విమల పిన్ని పెట్టిన కరకజ్జం, సున్నుండలూ తిని, చిన్నాన కొట్టిచ్చిన కొబ్బరిబొండాలు తాగి వాళ్ళెంత ఉండమని బలవంతం చేసినా, 'మళ్ళీ వస్తాగా' అని లౌక్యంగా సర్ది చెప్పి బయటికొచ్చేసరికి నాలుగయింది.

పెద్ద పెద్ద అంగలేసుకుంటూ నడుచుకుంటూ అమ్మమ్మ దగ్గరకొచ్చి ఆమెకి ఆఖరి నమస్కారం చెప్పి బట్టలన్నీ సర్దుకుని బయల్దేరాడు గోపాలక్రిష్ణ.

ఎర్రకంకర బాటమ్మట నడుస్తుంటే రోడ్డుకి రెండు పక్కలా పచ్చగా పరుచుకుపోయి ఉన్న వందలాది ఎకరాలు సాయంత్రం ఎండకి పసుపు పచ్చగా మెరిసిపోతున్నాయి. ఆ పొలాల్లోంచి వీచే పిల్లగాలి తన పక్కనే వున్న కన్నెపిల్ల శరీరం స్పందించేలా తాకుతున్నాయి.

పొలాలకి కాస్త దూరంలో ఉన్న వెలగలవారి తోటలో కోతులు రోడ్డమీది కొచ్చేస్తున్నాయి. దుమ్ము రేపుకుంటూ ఎదురొస్తోంది ఒక పెద్ద మేకల గుంపు. రాములోరి గుళ్ళో మోగుతున్న గంటలు వాళ్ళ వేపు వీస్తున్న గాలిలో కలిసి స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి. అడుగులేస్తూ నడుస్తున్న గోపాలక్రిష్ణని అనుసరిస్తోంది నాగమణి.

ఎలాగయితేనేం అనుకున్న సమయానికి కురకాళ్ళపల్లి మర్రిచెట్టు దగ్గర కొచ్చేస్తుండగా వచ్చి ఆగింది మస్తాను గుర్రబ్బండి. ఇక్కడ బస్సు దిగిన వాళ్ళకి తన తాతముత్తాల్నుంచీ ఎన్నో తరాలుగా జట్కా తోల్తున్న మస్తానుకి తెలీని వాళ్ళెవరూ లేరు ఆ వూళ్ళో. ఎప్పుడో వలసెళ్ళిపోయిన మనిషిని కూడా ఇట్టే గుర్తు పట్టేస్తాడు. ఆ వూళ్ళో ఎవరికి ఎవరు ఏమవుతారో క్షణాల్లో చెప్పెయ్యగలడు.

అతన్ని చూసిన నాగమణి, "పొద్దుట్నుంచీ ఎక్కడ చచ్చావ్‌రా సన్నాసీ, నువ్వు లేక ఈయన ఎంత అవస్థపడ్డారో తెల్సా!" కైమని లేచింది వాడిమీద.

"ఊళ్ళో వీర్రెడ్డిగారి అమ్మాయికి నెలలు నిండాయి గదమ్మా! ఆ పిల్లని పట్నంలో హాస్పటలుకి తీసుకెళ్ళి వచ్చేసరికి ఈ టైమయింది" అంటూ గోపాలక్రిష్ణ కేసి తిరిగి, "ఇంతకీ ఈ అబ్బాయి గారెవరూ?" అన్నాడు దూరంగా మర్రిచెట్టు కింద నుంచున్న గోపాలక్రిష్ణ వేపు చూస్తూ.

"రాజమ్మ మామ్మగారి పెద్దకూతురు సరస్వతిగారి అబ్బాయిలే. ఎప్పుడో మద్రాసుకి వలసెళ్ళిపోయారట."

నవ్వేసిన మస్తాను, "ఎవరో పరాయి వాళ్ళ గురించి చెప్పినట్టు చెప్తావేంటమ్మా నాగమణీ, వాళ్ళ కుటుంబం కూడా మీ బంధువుల కుటుంబమేగా, ఈ అబ్బాయి నీకే మవుతాడో తెల్సా?" అంటూ వేళ్లతో కణాల మీద లెక్కగట్టి "ఆఁ! నీకు అన్నయ్య వరసవుతాడమ్మా" అని జట్కాని అదిలిస్తూ "పొద్దుట్నించీ ఏం తిన్లేదు ఆకలి మీదున్నాను. మరి బయల్దేరనా?" అని గుర్రం కళ్ళెం అదిలించేసరికి కదిలి గేలాపు ఎత్తిందది.

ఆ గుర్రబ్బండి వెళ్ళిన కాస్సేపటికే ఎర్రకంకర దుమ్ము లేపుకుంటూ దూరాన్నించి వస్తున్న బస్సు

కనిపించింది. దాన్ని చూసిన గోపాలక్రిష్ణ ఎగిరి గంతేశాడు. 'హమ్మయ్య! వేసుకున్న ప్లాను ఏ మాత్రం బెడిసికొట్టలేదు. రాత్రికి రాజమండ్రి వెళ్ళిపోయి వైజాగ్ వెళ్ళే ట్రైనో, బస్సో పట్టుకుని తెల్లవారేసరికల్లా ఆ వైజాగ్ చేరుకుని డ్యూటీలో జాయినై పోవచ్చు' అనుకుంటూ నాగమణివేపు తిరిగి, "పొద్దుట్నుంచీ నువ్వు నాకూడా గానీ లేకపోతే ఈ లాస్ట్ బస్సు అందుకునే వాడ్ని కాదు. నీ పుణ్యమా అని మన బంధువులందర్నీ కల్సుకో గలిగాను. మా అమ్మ కోరిక తీర్చగలిగాను. అన్నిటికీ మించి జన్మలో మర్చిపోలేని ఒక అందమైన గ్రామాన్ని చూడగలిగాను. చాలా థాంక్స్ నాగమణీ!"

దించిన తలెత్తని నాగమణి ఎలాంటి సమాధానం ఇవ్వలేదు. అంతసేపూ తెల్లటి మబ్బు పింజల్తో నీలంగా ఉన్న ఆకాశం నల్లటి కారు మబ్బుల్తో నిండిపోయినట్టు వుందామె ముఖం.

అది గమనించిన గోపాలక్రిష్ణ "మాటాడవేంటి నాగమణీ... నిన్నే?"

దించిన తల ఎత్తలేదు నాగమణి.

ఏం మాటాడకుండా నిలబడి ఉన్న ఆమె ముఖంలోకే చూస్తూ "పరిచయమైంది పొద్దుటే అయినా ఎన్నో ఏళ్ళ సంబంధం ఉన్నట్టు ఇప్పటి దాకా నానా అల్లరి చేసి ఇప్పుడేటి ఇలా అయిపోయావ్? ఊపిరి సలపనివ్వకుండా ఊరంతా తిప్పినందుకు కోపంగా ఉందా నా మీద... సరదాగా నేను మాటాడినప్పుడు ఏదన్నా మాట తూలితే క్షమించు నాగమణీ!"

బస్సు బాగా దగ్గర పడ్తుండగా దించిన తల నెమ్మదిగా ఎత్తిన నాగమణి కళ్ళలో జలజలా రాల్తూ కనిపించాయి కన్నీళ్ళు.

మతిపోయినట్టు చూసిన గోపాలక్రిష్ణ "ఏంటిది నాగమణీ, ఏడుస్తున్నావేంటి?" అనడిగాడు.

"ఈ జన్మకిక మావూరు రాలేరని పొద్దుట్నుంచీ మీరు మాటాడిన మాటల్లో అర్ధమైపోయింది... సంతోషం... మీరు రావక్కర్లేదు. కనీసం ఉత్తరం ముక్కకూడా రాయక్కర్లేదు. మీ నుంచి నాకేమీ అక్కర్లేదు. మీతో గడిపిన ఈ ఒక్కరోజునీ జీవితాంతం నా మనసు లోపల దాచుకుందామనుకున్నాను. ఆ చిన్న కోరిక కూడా నాకు తీర్చకుండా అన్యాయం చేశాడు ఆ దేవుడు"

గజిబిజి అయిపోయిన గోపాలక్రిష్ణ "నువ్వు చెప్పేదేంటో నాకేం అర్ధంగావటం లేదు నాగమణీ" అన్నాడు.

"మీరు... మీరు నాకు అన్నయ్య వరస కాకుండా ఉంటే ఎంత బాగుండేది?" అని ఏడుస్తూ ఆ సూర్యాస్తమయ సమయంలో అతనికి దూరమవుతూ వెళ్ళిపోయింది నాగమణి.

రచన, ఏప్రిల్ 1996